

STORTINGET

Innst. 230 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:77 S (2024–2025)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad og Gro-Anita Mykjåland om sterkere folkevalgt styring av Statnett

lelse følger av vedlagte brev av 20. februar 2025. Komiteen har invitert til skriftlige høringsinnspill i saken, og mottok ett innspill fra en privatperson. Sakens dokumenter, inkludert høringsinnspillet, er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen senest i løpet av 2026 omgjøre Statnett fra et statsforetak til et direktorat.
2. Stortinget ber regjeringen i løpet av 2025 utrede en ny nettleiemodell der politisk prioriterte store nettutbygginger i sentralnettet dekkes over statsbudsjettet og ikke gjennom økt nettleie.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket rundt leveringsplikt og tilknytningsplikt revideres slik at det kan tas større hensyn til tilgjengelig kraft og nettilgang og til de samfunnsøkonomiske effektene av et prosjekt.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 14. februar 2025 til Energi-departementet ved statsråd Terje Aasland bedt om en vurdering av representantforslaget. Statsrådens utta-

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, lederen Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, fra Høyre, Jan Tore Sanner, Michael Tetzschner, Bård Ludvig Thorheim og Ove Trellevik, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Lisa Marie Ness Klungland og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til at Statnett er systemansvarlig nettselskap i det norske kraftsystemet, og har ansvar for en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av transmisjonsnettet. Selskapet har ansvar for at det til enhver tid er momentan balanse mellom produksjon og forbruk av elektrisk kraft i Norge. Statnett har monopol på å eie og drive transmisjonsnettet i Norge.

Rollen som systemansvarlig og tilhørende oppgaver er regulert i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet. Statnett er også underlagt en rekke direktereguleringer som er hjemlet i energiloven, herunder bestemmelser

om leveringskvalitet, tilknytningsplikt og utforming av tariff. I eierskapsmeldingen, Meld. St. 6 (2022–2023), er selskapet plassert i kategori 2. I denne kategorien inngår selskapene der statens mål er bærekraftig og mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål.

I saker der Statnett må søke NVE om konsesjon, er Energidepartementet klagemyndighet. Konsesjonsprosessene i nettutbyggingsaker er omfattende og innebærer høringer og grundig involvering av berørte parter. Reguleringsmyndigheten for energi (RME) fastsetter årlig inntektsramme for Statnett.

Komiteen viser til at som nettselskap er Statnett underlagt et strengt sektorregelverk. Statnett er en del av Kraftforsyningsens beredskapsorganisasjon (KBO), som organiserer Norges kraftforsyningsberedskap. KBO-enhetene er underlagt kraftberedskapsforskriften, som stiller strenge krav til sikkerhet og beredskap. Dette regelverket skal sikre at kraftforsyningen opprettholdes, og at normal forsyning gjenopprettes raskt ved eventuelle hendelser. I tillegg er Statnett underlagt sikkerhetsloven, som krever at foretaket skal forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet.

Komiteen viser videre til at dagens modell, hvor Statnett har ansvaret for å planlegge, konsesjonssøke og bygge ut transmisjonsnettet, skal sikre en arbeidsdeling mellom myndighetene og Statnett. Statnett kjenner transmisjonsnettet og skal ha den nødvendige kompetansen for å planlegge, beslutte og gjennomføre investeringer på en effektiv måte, innenfor rammene av energiloven og Statnetts formålsparagraf. Samtidig skal myndighetene ha en viktig rolle og kontrollfunksjon gjennom konsesjonsbehandlingen.

Komiteen viser til at formålet med dagens modell med brukerfinansiering av nettet er å sørge for forutsigbar finansiering av nettutviklingen, uavhengig av skiftende budsjettprioriteringer. Dagens reguleringsmodell skal sikre at Statnett har nødvendige insentiver for å utvikle og utnytte nettet på en effektiv måte.

Komiteen viser til at tilknytningsplikten innebærer at nettselskapene plikter å gi alle som forespør det, tilknytning til nettet og adgang til kraftmarkedet. Der som det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i eksisterende nett, skal nettselskapene uten ugrunnet opphold utrede, omsøke og gjennomføre nødvendige investeringer i nettet for å kunne gi tilknytning.

Komiteen viser til målsettingen om at tilgang på ren og rimelig kraft skal være et fortrinn for norsk industri og bidra til verdiskaping og sysselsetting i hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, viser til Riksrevisjonens undersøkelse av kapasiteten i strømmettet, Dokument 3:7 (2024–2025),

som fastslår at det må gjøres mer for å sikre utvikling av nok nett i tide.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre, viser til at det er et stort behov for nettinvesteringer i årene fremover, og mener det er av vesentlig betydning at disse investeringer gjennomføres i tråd med systembehov, energisikkerhet og en trygg utvikling som sikrer nettutvikling i hele landet, og at slike vedtak ikke kan baseres på tilfellige politiske vurderinger slik forslagsstillerne foreslår.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er negative til å omgjøre Statnett til et direktorat underlagt Energidepartementet. En slik organisering av Statnett vil medføre en sterk politisk kontroll av Statnett, og utbyggingen av transmisjonsnettet. Disse medlemmer viser til at samfunnet er best tjent med et uavhengig Statnett som sørger for investeringer og vedlikehold av transmisjonsnettet i henhold til Statnetts vedtekter, uavhengig av politiske ønsker og prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet deler forslagsstillerens syn på at strømmettet er noe av det mest samfunnskritiske av all infrastruktur i Norge. Disse medlemmer er derimot negative til politisk prioriterte nettutbygginger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det pågående arbeidet i regjeringen med å forenkle og effektivisere nettutviklingen i Norge må holde fram. Disse medlemmer vil også fremheve at flere av tiltakene som Riksrevisjonen anbefaler, er iverksatt eller under utvikling.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser til at Statnett er et såkalt kategori 2-selskap, det vil si et selskap som er statlig eid på grunn av sine viktige samfunnsoppgaver og sitt monopol. Statens overordnede mål for kategori 2-selskaper er bærekraftig og mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål. Dette har vært en modell som fungerte da Norge hadde et relativt stabilt kraftbehov samtidig som det ikke var betydelige utfordringer knyttet til sikkerhet og kontroll. Denne situasjonen er imidlertid nå betydelig endret på flere måter.

Disse medlemmer understreker at omstillingen av samfunnet i retning lavutslipp innebærer behov for betydelig mer kraft og mer fleksibel fremføring av denne kraften, ikke minst som følge av introduksjonen av mer ustabil vind- og solkraft i den norske kraftmiksen.

Disse medlemmer vil fremheve at trygg og stabil kraftforsyning over tid har blitt viktigere for å opprettholde samfunnskritisk infrastruktur og nødvendige

tjenester. I dag er kraftsystemet noe av det mest samfunnskritiske av all infrastruktur i Norge, og betydningen er blitt større som følge av den teknologiske utviklingen, digitalisering, elektrifisering og en mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon. Erfaringene fra Russlands angrepskrig på Ukraina og økt bruk av såkalte hybride virkemidler viser hvordan strøm- og energiforsyning kan bli mål i krig og konflikt. Videre er strømmettet sårbart for mange krisesituasjoner som kan ramme samfunnet. Sterkere nasjonal kontroll er derfor nødvendig for å styrke samfunnets beredskap og kontroll med denne infrastrukturen.

Disse medlemmer mener at nevnte forhold tilsier at en bør endre Statnetts organisering. Ved å omgjøre Statnett til et direktorat underlagt Energidepartementet kan en styrke nasjonal kontroll over investeringer, prioriteringer og sikkerhet knyttet til strømmettet. Et direktorat vil være i stand til å handle mer helhetlig og i tråd med norske interesser, underlagt sterkere folkevalgt kontroll. Disse medlemmer vil understreke at en omorganisering til direktorat ikke skal innebære mer byråkrati, men tvert imot skal legge til rette for effektiv samhandling, drift og saksbehandling i forvaltningen. Vannkraften, og infrastrukturen knyttet til den, er det norske folks felles arvesølv, og dette må også reflekteres i hvordan strømmettet forvaltes.

Disse medlemmer gjør oppmerksom på at sentralnettet i dag utelukkende finansieres gjennom nettleien, som belastes forbrukerne direkte. Denne modellen har flere svakheter i møte med dagens behov for økte investeringer i nettinfrastruktur. En av hovedutfordringene er at kostnadene for utbygging og vedlikehold av sentralnettet ikke nødvendigvis fordeles rettferdig ut fra hvem som har nytte av tiltaket, men fordeles på alle landets nettkunder. Strøm er en nødvendig vare, og økte kostnader til sentralnettet vil kunne rammet uforholdsmessig og bør derfor heller finansieres gjennom et progressivt skattesystem.

Statsråden fremhever i sitt svarbrev at dagens nettleie knyttet til sentralnettet «utgjør en relativt liten andel» av nettkostnaden. Disse medlemmer vil understreke at utfordringen er at denne andelen forventes å øke drastisk de nærmeste årene og at statsrådets innvending således ikke treffer den faktiske problemstillingen. Å finansiere enkelte store nye nettutbygginger over statsbudsjettet kan bidra til å fordele kostnadene mer rettferdig.

Disse medlemmer anerkjenner at kontraheringsplikten, som pålegger nettselskapene å tilknytte alle som ønsker strøm, har vært et viktig prinsipp for å sikre bred tilgang til elektrisitet, men mener at den må tilpasses en ny situasjon med stor kraftetterspørsel. Disse medlemmer er enige med statsråden i at en bred tilknytningsplikt gjør Norge til «et attraktivt land å etablere seg i», men mener at en ubetinget tilknytnings-

plikt kan føre til etablering av strømintensive virksomheter med begrenset samfunnsmessig verdi og få ringvirkninger. Over tid kan dette øke strømprisene og svekke konkurranseevnen til norsk industri for øvrig.

Med mindre det innføres kriterier i kontraheringsplikten, kan disse medlemmer vanskelig se for seg at Norge kan oppnå lave strømpriser over tid. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør utrede en mer målrettet kontraheringsplikt, slik at samfunnets ressurser forvaltes på en bærekraftig måte og sikrer konkurransedyktige strømpriser for norske husholdninger og næringsliv.

Disse medlemmer viser til at nettkapasiteten i mange deler av det norske overføringsnettet brukes eller er reservert, og at det tar tid å bygge nytt strømmett. Det har ført til at mange av aktørene som ønsker tilknytning til strømmettet, må stå i kø. I en slik situasjon mener disse medlemmer at det er behov for å prioritere forsvarsindustrien, som fremover skal oppskalere produksjonen kraftig for å møte opprustningsbehovet etter Russlands angrepskrig på Ukraina. Med en usikker og krevende geopolitisk situasjon, der Norge og allierte skal øke sine militære kapasiteter, har forsvarsindustrien en spesielt viktig rolle som krever at det legges til rette for industriens prosjekter. For å skape forutsigbarhet og hindre at viktige prosjekter forsinkes på grunn av kapasitetskøer og lange ledetider for nettforbedringer, må regelverket rundt leverings- og tilknytningsplikt innrettes slik at oppbygging av forsvarsindustrien i Norge prioriteres når kapasitet tildeles. Disse medlemmer understreker at dette vil være en presis prioritering som kun vil påvirke et fåtall prosjekter.

Disse medlemmer vil fremheve at Norge fremover har behov for rimelig, trygg og stabil strøm til folk og næringsliv, og at nettutbygging og kraftbruken må prioriteres riktig. Det er nødvendig å ta grep for å sikre nasjonal kontroll med kraften, lavere strømpriser og bedre samfunnstrygghet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket rundt leverings- og tilknytningsplikt revideres slik at det kan tas større hensyn til tilgjengelig kraft og nettilgang og til de samfunnsmessige effektene av et prosjekt.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2025 utrede en ny nettleiemodell der politisk prioriterte store nettutbygginger i sentralnettet dekkes over statsbudsjettet og ikke gjennom økt nettleie.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen senest i løpet av 2026 omgjøre Statnett fra et statsforetak til et direktorat.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket rundt leverings- og tilknytningsplikt endres slik at samfunnskritisk forsvarsindustri gis særskilt prioritet ved tildeling av kapasitet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener at det er behov for å utvikle et system med flere og tydeligere nasjonale kriterier for prioritering av nettilknytning. Regjeringens innføring av et modenheitskriterium er etter disse medlemmers mening ikke tilstrekkelig for å sikre riktige prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til «Riksrevisjonens undersøkelse av kapasiteten i strømmettet», Dokument 3:7 (2024–2025), som konkluderer med at det er kritikkverdig at det ikke er nok kapasitet i strømmettet i store deler av landet. Rapporten påpeker behovet for en mer samordnet og helhetlig styring av nettutviklingen, og mangler i både finansiering og tempoet i nettutbyggingen. Disse medlemmer mener rapporten underbygger de utfordringene Dokument 8:77 S (2024–2025) peker på, og understreker behovet for strukturelle endringer i hvordan strømmettet forvaltes, planlegges og finansieres, og hvilke kriterier som skal ligge til grunn for tilknytning til nettet.

Videre viser disse medlemmer til NVEs rapport 3/2025, «Trusselbildet for kraftforsyningen», som tar opp problemer som oppstår for kraftnettet når den sikkerhetspolitiske situasjonen endres. Rapportens medforfatter, Svend Boye, har i et intervju med Europower 14. mars 2025 problematisert at det med dagens nettleiemodell kan være slik at strømkunder i områder der det er særlig viktig å prioritere sikkerhet, kan ende opp med en høyere nettleie enn kunder andre steder i landet. Disse medlemmer ønsker å påpeke at når situasjonen endres, så må en også være villig til å endre systemer som muligens ikke fungerer like godt som de har gjort tidligere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at forslagsstillerne ønsker at finansieringen av hele eller deler av transmisjonsnettet skal dekkes over statsbudsjettet, dette for å redusere den økonomiske belastningen nettleien påfører forbrukerne. Disse medlemmer deler forslagsstillerens syn på at dagens finansieringsmodell av transmisjonsnettet ikke er opti-

malt utformet, men at forslaget bare flytter kostnaden, og at man heller bør se etter alternative måter å finansiere transmisjonsnettet på.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede alternative finansieringsmodeller for utbyggingen av transmisjonsnettet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt viser til at tilknytningsplikten har vært sentral i utbyggingen av industri og næringsliv i Norge. Det at alle har krav på nettilkobling, har gjort Norge til et attraktivt land å etablere seg i, og det har ført til storskala verdiskapning. I dag er kampen om krafta tøff, og det er svært redusert nettkapasitet mange steder i landet. Det kan i noen tilfeller være hensiktsmessig, og i samfunnets interesse, at noen prioriteres øverst når man skal fordele kraften og nettkapasitet. Dette gjelder blant annet forsvar og nasjonalberedskap.

Disse medlemmer viser til Representantforslag 106 S (2024–2025) om å fjerne byråkrati og sikre gjennomføringskraft i Forsvaret, fremmet av representanter fra Fremskrittspartiet. Her foreslås det at man skal:

«regulerer tilgjengeligheten på strøm slik at virksomheter som har nasjonale forsvars- og sikkerhetspolitiske oppgaver prioriteres ved tildeling av kapasitet.»

Komiteens medlem fra Rødt støtter Senterpartiets forslag om sterkere styring av Statnett og nettilknytningen, samt forslag som kan redusere nettleien for strømkundene. Dette medlem har sammen med andre representanter fra Rødt i tillegg egne forslag om en mer regulert nettleie, med nasjonale maksimaltakster, en progressiv innretning som belønner energieffektivisering, begrensning av vekst i nettleien og mer statlig finansiering av nettutbygging. Dette medlem vil legge fram disse forslagene på et senere tidspunkt.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at dette medlem flere ganger tidligere, bl.a. i Innst. 125 S (2024–2025), har foreslått at nettleien og utbyggingen av strømmettet skal finansieres over statsbudsjettet. Det vil etter dette medlemms mening bidra til en langt mer rettferdig fordeling av kostnadene, og det vil bidra til at utbyggingen av strømmettet gjøres gjennom en reell prioritering, og gjerne gjennom rulleringer av planer etter modell av Nasjonal transportplan for samferdsel. I forslagene fremmet i tidligere nevnte innstilling bes regjeringen fremme forslag om at nettleien finansieres over statsbudsjettet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket rundt leverings- og tilknytningsplikt revideres slik at det kan tas større hensyn til tilgjengelig kraft og nettilgang og til de samfunnsmessige effektene av et prosjekt

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2025 utrede en ny nettleiemodell der politisk prioriterte store nettutbygginger i sentralnettet dekkes over statsbudsjettet og ikke gjennom økt nettleie.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede alternative finansieringsmodeller for utbyggingen av transmisjonsnettet.

Forslag fra Senterpartiet og Rødt:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen senest i løpet av 2026 omgjøre Statnett fra et statsforetak til et direktorat.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket rundt leverings- og tilknytningsplikt endres slik at samfunnskritisk forsvarsindustri gis særskilt prioritet ved tildeling av kapasitet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:77 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad og Gro-Anita Mykjåland om sterkere folkevalgt styring av Statnett – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 8. april 2025

Ingvild Kjerkol

leder

Stein Erik Lauvås

ordfører

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/2475-

Dato
20. februar 2025

Svar på anmodning om statsrådets vurdering - Dokument 8:77 S (2024-2025) - Om sterkere folkevalgt styring av Statnett

Jeg viser til brev av 14. februar 2025 fra energi- og miljøkomiteen der det bes om vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad og Gro-Anita Mykjåland om sterkere folkevalgt styring av Statnett.

Representantene fremmer følgende forslag:

1. *Stortinget ber regjeringen senest i løpet av 2026 omgjøre Statnett fra et statsforetak til et direktorat.*

Statnett er underlagt en omfattende myndighetsregulering og et helstatlig eierskap. Myndighetene har på flere måter kontroll over investeringer, prioriteringer og sikkerhet knyttet til strømmettet. I representantforslaget heter det blant annet at «gjennom en organisering som direktorat vil man få bedre folkevalgt styring over Statnett, og derigjennom sikre bedre demokratisk forankring for denne svært viktige infrastrukturen for alle som bor i Norge». Jeg vil ta avstand fra antydningen om at Statnett i dag ikke er underlagt demokratisk kontroll.

Etter energiloven er Statnett systemansvarlig nettselskap i det norske kraftsystemet. Selskapet har ansvar for en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av transmisjonsnettet, og har ansvar for at det til enhver tid er momentan balanse mellom produksjon og forbruk av elektrisk kraft i Norge. Statnett har monopol på å eie og drive transmisjonsnettet i Norge.

Rollen som systemansvarlig nettselskap er regulert i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet. Statnett er også underlagt en rekke direkte reguleringer som er hjemlet i energiloven, herunder bestemmelser om leveringskvalitet, tilknytningsplikt og utforming av tariff. Statnett må søke Energidepartementet om konsesjon til store anlegg. I saker der Statnett må søke NVE om konsesjon, er departementet klagemyndighet.

Konsesjonsprosessene i nettutbyggingsaker er omfattende og innebærer høringer og grundig involvering av berørte parter. Typiske høringsinstanser er kommuner (lokal planmyndighet, lokale interesser og ev. grunneiere), fylkeskommuner (regional planmyndighet, kulturmiljømyndighet), statsforvaltere (ansvarlig for miljø, landbruk, sikkerhet og beredskap), Sametinget og reindriftsforvaltningen, andre sektormyndigheter (Statens vegvesen, Kystverket, Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet, Luftfartstilsynet m.fl.), interesseorganisasjoner innenfor natur og miljø, jord- og skogbruk, fiskeri og annet næringsliv, grunneierorganisasjoner, og grunneiere og rettighetshavere.

Statnett er finansiert gjennom tariff fra kunder tilknyttet transmisjonsnettet. Reguleringsmyndigheten for energi (RME) fastsetter årlig inntektsramme for Statnett.

Statnett har høy kompetanse på sikkerhetsarbeid og har lang tradisjon for å integrere sikkerhet i både planlegging og drift av nettet. Som nettselskap er Statnett underlagt et strengt sektorregelverk som sikrer myndighetene nødvendig kontroll. Statnett er en del av Kraftforsyningsens beredskapsorganisasjon (KBO), som organiserer Norges kraftforsyningsberedskap. KBO-enhetene er underlagt kraftberedskapsforskriften, som stiller strenge krav til sikkerhet og beredskap. Dette regelverket skal sikre at kraftforsyningen opprettholdes og at normal forsyning gjenopprettes raskt ved eventuelle hendelser.

I tillegg er Statnett underlagt sikkerhetsloven, som krever at foretaket skal forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. Nasjonal kraftforsyning er identifisert som en grunnleggende nasjonal funksjon (GNF) i henhold til sikkerhetsloven. NVE fører regelmessig tilsyn med Statnetts etterlevelse av sektorregelverket og sikkerhetsloven, i samarbeid med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

Dagens modell, hvor Statnett har ansvaret for å planlegge, konsesjonssøke og bygge ut transmisjonsnettet, sikrer en god arbeidsdeling mellom myndighetene og Statnett. Kraftsystemet vårt er komplisert, preget av økende grad av digitalisering, og det må til enhver tid være balanse mellom produksjon og bruk av strøm. Utviklingen av strømmettet må skje i lys av dette og være basert på løpende innsikt og kunnskap om hvordan det samlede kraftsystemet fungerer. Jeg kan ikke se at mer byråkrati «...vil gi større handlingsrom til å gjøre riktige prioriteringer med tanke på trygg, stabil og rimelig kraftforsyning til folk og næringsliv i hele Norge». Jeg mener derfor vi bør beholde dagens organisering av Statnett.

2. *Stortinget ber regjeringen i løpet av 2025 utrede en ny nettleiemodell der politisk prioriterte store nettutbygginger i sentralnettet dekkes over statsbudsjettet og ikke gjennom økt nettleie.*

Kraftsystemet er komplekst og styrt av fysiske lover. Det krever spesialkompetanse å vurdere hva som er den beste måten å utvikle og drifte nettet på. Statnett kjenner transmisjonsnettet best og har den nødvendige kompetansen for å planlegge, beslutte og gjennomføre investeringer på en effektiv måte, innenfor rammene av energiloven og Statnetts formålsparagraf. Samtidig har myndighetene en viktig rolle og kontrollfunksjon gjennom konsesjonsbehandlingen. Dette mener jeg er en fornuftig og effektiv arbeidsfordeling.

Dagens modell med brukerfinansiering av nettet sørger for en forutsigbar finansiering av nettutviklingen, uavhengig av skiftende budsjettprioriteringer. En modell der store nettutbygginger finansieres over statsbudsjettet, vil innebære at nettutviklingen må konkurrere med andre viktige formål og blir mer sårbar for økonomiske svingninger. Dette kan føre til at nødvendige nettinvesteringer ikke gjennomføres eller utsettes. I en slik modell vil ikke investeringene nødvendigvis samsvare med de faktiske behovene i kraftsystemet.

Dagens reguleringsmodell sikrer at Statnett har nødvendige incentiver for å utvikle og utnytte nettet på en effektiv måte. Dette er spesielt viktig i en periode der betydelige investeringer er avgjørende for å møte fremtidens behov. Videre mener jeg det er viktig å beholde prinsippet om brukerfinansiering fordi det gir incentiver til effektiv nettutvikling og kostnadskontroll.

Transmisjonsnettstariffen utgjør en relativt liten andel av den totale nettleien for husholdninger og andre som er tilknyttet nettet på lavere nettnivå. En finansiering over statsbudsjettet vurderes derfor å ha en relativt begrenset virkning på den totale strømrregningen for husholdninger og næringsliv.

3. *Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket rundt leveringsplikt og tilknytningsplikt revideres slik at det kan tas større hensyn til tilgjengelig kraft og nettilgang og til de samfunnsøkonomiske effektene av et prosjekt.*

Tilknytningsplikten innebærer at nettselskapene plikter å gi alle som forespør det tilknytning til nettet og adgang til kraftmarkedet. Dersom det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i eksisterende nett, skal nettselskapene uten ugrunnet opphold utrede, omsøke og gjennomføre nødvendige investeringer i nettet for å kunne gi tilknytning. Tilknytningsplikten bidrar med stabile og gode rammevilkår, og dette er avgjørende for at Norge skal være et attraktivt land å etablere seg i.

Jeg er glad for at vi har vekst i norsk industri og næringsvirksomhet. Mye nytt og økt forbruk har fått reservere nettkapasitet, men det er også mange modne aktører som står i tilknytningskø. For regjeringen er det derfor en prioritert oppgave at det skal gå raskere å

forsterke nettet og at nettet skal utnyttes effektivt. Energidepartementet har nylig vedtatt forskriftendringer om at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er tilstrekkelig modne før de får reservere nettkapasitet eller plass i kapasitetskø. Prosjektene må også vise tilstrekkelig framdrift for å få beholde reservasjonen eller kjøplassen. Formålet er å legge til rette for at det er prosjekter som faktisk gjennomføres som skal få kapasitet i nettet. Det er prosjekter som gjennomføres som skaper verdier og arbeidsplasser.

En tilnærming som i representantforslaget, der nettselskapene skal legge vekt på de samfunnsøkonomiske effektene av forbruket, vil etter min vurdering være svært vanskelig å gjennomføre i praksis. Nettselskapene er naturlige monopoler og er derfor strengt regulert. Blant annet skal de sikre nøytral opptreden overfor brukere av strømmettet, og tilgang til kraftmarkedet på ikke-diskriminerende og objektive vilkår. Det tilligger ikke nettselskapene å gjøre politiske prioriteringer av om et planlagt forbruk er ønskelig eller ikke. Jeg er også bekymret for at en slik tilnærming som representantene foreslår vil være svært klagedrivende. Kunden vil alltid kjenne sitt prosjekt best, og vil kunne utfordre forutsetningene eller omtalen av prosjektet.

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk, men jeg anser ikke begrensninger i adgangen til kraftmarkedet som et egnet virkemiddel i gjennomføring av næringspolitikken. Jeg mener det er hensiktsmessig at nettselskapene, som også kjenner de lokale forholdene best, fortsatt skal ha ansvar for tilknytningsprosessen, herunder prioritering av kunder ved begrenset nettkapasitet og innenfor de rammene myndighetene gir.

Regjeringen har som mål at tilgang på ren og rimelig kraft skal være et fortrinn for norsk industri og bidra til verdiskaping og sysselsetting i hele landet. Dette målet oppnår vi best gjennom å legge til rette for mer kraftproduksjon, mer nett og mer energieffektivisering. Dette arbeidet er regjeringen godt i gang med.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre disse forslagene.

Med hilsen

Terje Aasland

